

120

HIZTEGI BATUA

aitzur – aldaratu¹

aitzur

aitzur(-)begi

aitzurreen adlag. 'aitzurraz lurra lantzen'.

aitzurdin* e. haizurdin.

aitzurka adlag. 1 'aitzur-ukaldika'. 2 'aitzurreen'.

aitzurkada iz. 'aitzur-kolpea'.

aitzurketa

aitzurketan: *aitzurketan ari*; *aitzurketan egin*; *aitzurketan jardun*.

aitzurleri

aitzurrotx iz. 'bi edo hiru hortzeko aitzur modukoa'.

aitzurtu, aitzur(tu), aitzurtzen. *du ad.*aiui iz. *g.er.* 'oihua, garrasia'.

aiuika

aiuma iz. *g.er.*aiumentu iz. *Heg. Beh. h. udal, udaletxe.*

aiurri

aiuta

aiutari iz. *g.er.* 'laguntzailea'.

aiutatu* e. lagundu.

aiutatzaile* e. laguntzaile.

aiutu izond. *Bizk.*aixkol iz. *Lathyrus sativus.*aizaro iz. *g.er.*aizina iz. *Ipar.* 'astia, beta'.aizkatu, aizka, aizkatzen. *du ad. g.er.* 'uxatu, haizatu'.

aizkolapustu iz. 'aizkora-apustua'.

aizkolari

aizkoljoko iz. 'aizkora-jokoa'.

aizkolketa iz. *g.er.*

aizkol kirten* e. aizkora(-)kirten.

aizkora

aizkora aho

aizkora(-)apustu

aizkora(-)begi

aizkora buru

aizkora(-)joko

aizkora(-)kirten

aizkora(-)kolpe

aizkora adlag.: *gaztetatik hasiak aizkora ikasten; aizkora bezain trebea da laiaketan eta gol-dea erabiltzen.*

aizkora(-)ukaldi

aizkoragile

¹ Arau honck osatu eta eguneratu egiten du 44. Arauan argitaratutako Hiztegi Batuko zerrenda, aitzur - aldaratu tarteko hitzei dagokienez. Arau berria da, beraz, kontuan hartzekoa.

aizkoragintza

aizkorakada

aizkorol iz. *g.er.* 'aizkoraz landutako ohola'.

aizolbe iz. *Ipar. g.er.* 'haizeak jotzen ez duen tokia'.

aizpa* e. ahizpa.

aizpil iz. *Sorbus torminalis*.

aizta iz. *Bizk. h. ahizpa*.

aiztamakil* e. astamakila, lantza.

aizto

aiztokada

aiztur iz. pl. *Sin. guraize, artazi*.

aizun izond. 'faltsua'.

aje

ajeatu, ajea, ajeatzen. *da ad. Heg.*

ajedrez* e. xake.

ajustadore* e. doitzaile.

ajustatu, ajusta, ajustatzen. *daldu ad. 1 Zah.* 'bat etorri tratuan'. 2* 'neurrian jarri' adierazteko erabili doitu, aurrindu, egokitu eta 'pieza bat beste batean doi sartu' adierazteko erabili ahokatu.

akabaila iz. 'bukaera, amaia'.

akabantza

akabatu, akaba, akabatzen. 1 *du ad.* 'animaliak bortxaz hil'. 2 *daldu ad.* 'amaitu, bukatu'. 3 *du ad.* 'azken ukituak egin'.

akabatzaile iz. 'azken ukituak egiten dituen'.

akabatze

akabera

akabo

akabo izan *da ad. Ipar.:* *han akabo izanen dira gaitz guztiak.*

akabu iz. *Bizk.* 'amaiera'; *jaien akabuko egunean.*

akaburengoan adlag. *Bizk.* 'hiltzorian'.

akademia

akademiko

akadiera

akain iz. *Ixodoidea sp.* 'kaparra'.

akain(-)belar iz. *Ricinus communis*.

akan* e. akain.

akanpada* e. kanpaldi.

akanpatu* e. kanpatu.

akara iz. *Valeriana celtica. Sin. nardo.*

akara(-)aihen

akarizida

akaro iz. *Acarina*.

akaso adlag. *Heg. Beh.*

akastu, akats/akastu, akasten. *du ad.*

akastun

akats

akazia iz. *Acacia sp.*

akeita iz. *g.g.er.* 'kafea'.

akelarre

aker

aker(-)aihen

akerki iz.

akerko

akertxikiro h. aketiren.

akertxo iz. 'goldearen belarria'.

aketiren

aketo 1 'aketirena'. 2 '(pertsona) zakarra'.

akets izond. 1 'moldakaitza, traketsa'. 2 *g.er.* 'kamutsa'.

- aketz**
akeztu, aketz/akeztu, akezten. *da* ad. '(animalia emea) antzutu'.
akiakula iz. *Batez ere Bizk. g.er.* 'aitzakia, estakurua'.
akialdi
akiarazi, akiaraz, akiarazten. *du* ad.
akidura
akigarri
akitaniera (hizkuntza).
akitika h. ikotika.
akitu, aki, akitzen. *da/du* ad. 1 'asko nekatu'. 2 *Naf.* 'amaitu, bukatu'.
akitze
akkratar (herritarra).
aklimatazio iz. *Ekol.* 'girotzea, egokitzea'.
akodiña iz. *Zub.* 1 'egitekoa'. 2 'buruhaustea'.
akolito
akomeatu, akomea, akomeatzen. *da* ad. *Ipar.* 'konpondu'.
akometatu, akometa, akometatzen. *du* ad. *Zah.* 'eraso, oldartu'.
akonfesional izond. *Sin. ez-konfesional.*
akonito iz. *Aconitum napelus* (landare pozoitsua).
akorazatu* e. **korazatu**.
akordatu, akorda, akordatzen. 1 *da/du* ad. *Zah.* 'hitzartu'. 2 *du* ad. *Ipar. Zah.* 'eman'. 3 *da* ad. *Heg. Beh.* a) 'gogoratu'; b) 'ohartu, konturatu'. 4 *da/du* ad. *Bizk.* 'esnatu'.
akorde
akordeoi iz. *Sin. eskusoinu.*
akordio
akordu iz. *g.er.* 1 'hitzarmena'. 2 'sena'. 3 'oroimena'. 4 *Naf.* 'konortea'.
akorduan izan
akorritu, akorri, akorritzen. *da* ad. *Naf. g.er.* '(norbait) bere senera, bere onera etorri'.
akort
akort egon
akort ezarri
akort izan *da* ad.
akort jarri
akotatu* e. **kotatu**, **kotak ezarri**.
akrata
akrazia
akre iz. (hedadura neurria).
akreditatu* e. **egiaztatu**, **frogatu**, **baimena izan**.
akreditazio* e. **egiaztagiri**, **agiri**, **baimen**.
akriliko
akrobata
akrobatiko
akrobazia
akromatiko
akronimo iz. *Hizkl.*
akropoli iz. *Hist.*
akta iz. 'batzar agiria'.
akta egin
akta(-)liburu
aktibista iz. 'ekintzailea'.
aktibo 1 izond. 2 iz. *Tekn.*
aktiboan* e. 1 **jardunean**. 2 *Ipar. eta Naf. arian.*
aktinia iz. *Actiniaria*.
akto
aktore
aktual izond. *Erl., Fil.*
aktualizazio* e. **eguneratze**.

aktuario iz. *Finantz., Zuz.*

aktuatu* e. **jardun, jokatu.**

aktuazio* e. **jokaldi, jardun(aldi).**

akuarela iz. *Sin. urmargo.*

akuario

akueduktu

akuifero izond. (baina izenondoak *urdun, ur-* tankerakoekin ere egin daitezke) eta iz. *Geol.* (izenak *ur* hitzaz baliatuz ere egin daitezke, *ur-geruza* bezala).

akuikultura iz. (Landarezaintzakoa).

akuilada iz. h. **akuilukada.**

akuilagarri

akuilari iz. 'demetan, idia akuilatzen duena'. Cf. **akuilatzaile.**

akuilatu, akuila, akuilatzen. *du* ad.

akuilatzaile iz. eta izond. 'eragilea'. Cf. **akuilari.**

akuilatze

akuilu

akuilu-makuilu

akuiluka

akula iz. *Belone belone.*

akulamendi 1 iz. 'arkanbelea' (*Lucanus cervus*), 2 (irain-hitza).

akulturazio

akumulatu* e. **metatu.**

akuoso* e. **ur-, etab.**

akupuntura

akura

akuratu, akura(tu), akuratzen. *du* ad.

akuri iz. *Cavia porcellus.*

akusamendu iz. *Zah. g.er.* 'akusazioa'.

akusari iz. *Zah.* 'akusatzailea'.

akusatibo izond. *Gram.*

akusatu 1, akusa, akusatzen. *du* ad.

akusatu 2 iz.

akusatzaile

akusatze

akusazio

akustika iz. *Fis.*

akustiko izond. *Fis.*

akusu iz. *Ipar. Zah.* 'akusazioa'.

akutu izond. *Med.*

akzesit* e. **acesit.**

akzesio* e. **irispide, sarrera, etab.**

akzesorio* e. **gehigarri, emendakin, etab.**

akzidente 1 iz. *Fil., Teol.* 2* e. **istripu.**

akzio *Ekon., Zuz.*

akziodun

al 'galde partikula'.

ala 1: *txantxetan ari zara, ala?*

ala... ala...: *ala mendietan ala zelaietan, non-nahi ongi heldu da.*

ala 2: *ala Tutatis!, ala Zeus!* (Baina ik. *alafede, alajainkoa*).

ala 3 iz. (gabarra mota).

ala 4* e. **alha.**

alaba

alaba besoetako

alaba ponteko

alababitxi

alabadere *Batez ere Zub.*

alabadereko izlag. *Batez ere Zub.* 'gehiegizkoa'.

alabaina 1 'hala ere'. 2 'izan ere'.
alabaizun
alabantza iz. *Zah. g.g.er.*
alabaorde
alabastro iz. 'harzuria'.
alabatasun
alabatu, alaba, alabaten. *du ad. Heg., g.g.er.* 'laudatu, goraipatu'.
alabatzako
alaberean* e. hala berean, halaber.
alabitxi* e. alababitxi.
aladura* e. alhadura.
alaen: *gezurti alaena!*
alafede
alagala adlag. *Bizk.* 'oso ondo'.
alagalako
alagune* e. alhagune.
alai
alalaldi
alaiarazi, alaiaraz, alaiarazten. *du ad.*
alaignarri
alaki
alain *g.er.* 'hain'.
alaitasun
alaitu izond. *g.er.*
alaitu, alai(tu), alaitzen. *da/du ad.*
alaja iz. *Beh. g.er.* h. bitxia.
alajaina
alajainetan
alajainkoa
alaka 1 1 iz. 'kexua'. 2 adlag. 'kexuka'.
alaka 2 iz. 'ertz hila, lantzerra'.
alakatu 1, alaka(tu), alakatzen. *da ad.* 'kexuka ibili'.
alakatu 2, alaka(tu), alakatzen. *du ad.* 'ertza hil'.
alamen iz. *Bizk.* 'hizketaldi aspergarri edo gogaikarria'.
alan* e. alhan.
alanbike iz. 'destilagailua'.
alanbre iz. *Sin.* *burdín hari.*
alapide* e. alhapide.
alarau iz. *Bizk.* 'oihu ozena'.
alarauka adlag. *Bizk.*
alarazi* e. alharazi.
alarde
alargun
alargundu, alargun(du), alarguntzen. *da/du ad.*
alarguntasun
alarguntsa h. alargun.
alarguntsa(-)belar h. ira(-)belar.
alarguntza
alarma iz.: *gaur gauean alarmak jo du; atezainak alarma jo zuen.*
alarmagarri* e. aztoragarri, etab.
alarmatu* e. aztoratu, etab.
alartze iz. *Sin.* atalase.
alasa* e. arasa.
alatsu izond. *Bizk.* 'mingarria, (min) zorrotza': *min alatsua.*
alatu, ala(tu), alatzen. *du ad. Bizk.* 'sufritu'.
alatz* e. mirari.
alatzaille* e. alhatzaille.

alauda iz. 'hegatxabala' (*Alauda sp.*).

alauda motodun 'kutturlioia' (*Galerida sp.*).

alazoko izond. *Bizk. g.er.* 'egokia, alagalakoa'.

alba 1 iz. 'egunsentia'.

alba 2 iz. 'apaizaren jantzi zuri luzea'.

alba 3 iz. 'arnasestua'.

albetan adlag. 'arnasestuka; azken hatsetan'.

albaindu, albain, albaintzen. *du ad.*

albainil* e. igeltsero, gisugile.

albainorraz

albainu

albainutu, albainu(tu), albainutzen. *du ad.* 'albainua jostorrazaren begian sartu'. Cf. **albaindu**.

albait: *ukaldia albait zuzentzen dute begira eta sudurrera; albait merkeen ipini dituzte salgai beren uztak;*

albait lasterren etortzeko eskatu digu.

albaitari

albaitaritze

albaitero h. albaitari.

albaka iz. *Ocimum basilicum*.

albaniar (herritarra).

albaniera (hizkuntza).

albaraka* e. albaka.

albarikoke* e. abrikot.

albata iz. 'ardien eritasuna, arnasa hartzea eragozten diena'. *Sin.* albatamin.

albatamin iz. *Sin.* albata.

albate

albatros iz. *Fam. Diomedidae*.

albeni iz. '(oihalaren) bazterra'.

alberdania

alberdanian

alberjinia iz. *Solanum melongena*.

albertxiko h. abrikot.

albertxikondo h. abrikotondo.

albetxe iz. *g.er.* 'beltxata' (*Agrostemma githago*).

albiriste

albistari

albistaritze

albistatu, albista, albistatzen. *du ad. g.er.* 1 'bisitatu'. 2 'berri eman': *aro berri bat albistatzen zuen.*

albiste

albistegi iz.: *bederatzietako albistegian eman dute berria.*

albitar

albitz iz. *Brachypodium pinnatum*. *Sin.* albitz(-)belar.

albitz(-)belar iz. *Sin.* albitz.

albo 1 iz.: *atearen burua eta alboak; alboko min 'alborengo'*.

albora egin

albora utzi

albo 2 iz. *Platanus hybrida*. *Sin.* **platan** 1.

alboka 1 iz. (musika-tresna).

alboka 2 adlag. 'zabuka, aldamenka'.

albo-alboka *Bizk.*

albokada iz. *Zah. g.er.*

albokari iz. 'alboka-jotzailea'.

alboke* e. alboroke.

albokera 1 iz. *Bizk. g.er.* 'hegaluzea'.

albokera 2 adlag. *Bizk.* 'zeharka'.

albondiga* e. (haragi) bola.

alboratu, albora(tu), alboratzen. *da/du ad.*

alborengo

alboroke iz. 'otordu arina, gertaeraren bat ospatzeko lagunartean egina'.
 albufera iz. *Geogr.*
 album
 albumina
 alda iz. *g.er.* 'tokiz aldatzea; aldaketa': *aldako usoak* 'paseko usoak'.
 aldaaldi iz. *g.er.*
 aldaba iz. *Heg.*
 aldabarra
 aldabera izond. *g.er.* 'aldakorra'.
 aldaera
 aldaetxe iz. 'janztetxea'.
 aldaezin
 aldaezintasun
 aldagai
 aldagailu iz. 1 'aldatzeko tresna': *abiadura-aldagailua*. 2 *Ipar.* 'aldagarria'. 3 *Ipar.* 'aldaketa'.
 aldagaitz izond. 'ia aldaezina'.
 aldagarri iz.
 aldagela
 aldagoi iz. *g.er.* 'haize indartsu eta euritsua'.
 aldaira iz. *Ipar.* 'aldatzea, aldaketa': *etxe-aldaira*.
 aldaka
 aldakaitz iz.
 aldaketa
 aldaki iz. 'kopia'.
 aldakor
 aldakortasun
 aldakuntza
 aldamen
 aldameneko
 aldameneratu, aldamenera(tu), aldameneratzen. *daldu* ad. *Gip. g.er.*
 aldamenka
 aldamio
 aldapa iz.: *aldapan behera, aldapan gora*.
 aldapan egon
 aldaparo
 aldapatsu
 aldarapen iz. *Fis.*
 aldararazi, aldararaz, aldararazten. *du* ad. *g.er.* 'urrunarazi'.
 aldaratu, aldara, aldaratzen. *daldu* ad. 'urrundu': *aldara hadi ene bidetik; maiz aldara zaitez zure biho-*
 tzaren bakartokira. Anton. alderatu.

(Euskaltzaindiak, Durangon, 2002ko ekainaren 28an eta, Arantzazun, uztailaren 18an onartua)